

ONTVANGEN 06 NOV. 2017

2017/88

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Christelijke Hogeschool Windesheim
T.a.v. College van Bestuur
Campus 2-6 Postbus 10090
8000 GB ZWOLLE

Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rjksoverheid.nl

Datum 03 NOV. 2017
Betreft Besluit macrodoelmatigheid nevenvestiging Ad Ondernemen Zwolle

Onze referentie
1273311

Uw brief van
18 september 2017

Uw referentie
CvB 2017-1119

Bijlagen
1

Geachte College,

Met uw brief van 18 september 2017, door de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (hierna: CDHO) ontvangen op 19 september 2017, hebt u mij het voornemen voorgelegd om het Associate degree-programma Ondernemen tevens als bekostigd programma (voltijd) te verzorgen in Zwolle. De opleiding is voorgesteld in het Croho onderdeel Economie en de studielast is door u bepaald op 120 studiepunten.

Advies CDHO

De CDHO heeft mij bij brief van 10 oktober 2017, kenmerk 2017/88, negatief geadviseerd over uw aanvraag. Dit advies, dat integraal deel uitmaakt van dit besluit, treft u hierbij aan.

Besluit

Gelet op het bovengenoemd advies van de CDHO, het bepaalde in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (hierna: WHW) en in de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs 2014 (hierna: Beleidsregel), heb ik besloten niet in te stemmen met uw voornemen om het Associate degree-programma Ondernemen tevens als bekostigd programma te verzorgen in Zwolle.

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor mijn besluitvorming is gelegen in artikel 7.17 van de WHW. Voorts is de Beleidsregel leidraad geweest voor mijn afwegingen.

Motivering

Overeenkomstig het advies van de CDHO concludeer ik dat uw aanvraag niet voldoet aan de voorwaarden a en b van artikel 15, eerste lid, van de Beleidsregel. Voor de nadere motivering verwijs ik u naar het advies van de CDHO.

Een belanghebbende kan tegen dit besluit binnen zes weken na de dag waarop het besluit hem is toegezonden schriftelijk bezwaar maken. De belanghebbende dient daartoe een bezwaarschrift in bij de minister van OCW, onder vermelding van "Bezwaar", ter attentie van DUO, Postbus 606, 2700 ML in Zoetermeer. Meer informatie over het maken van bezwaar vindt u op www.bezwaarschriftenocw.nl

Een afschrift van deze brief is verzonden aan de CDHO, de NVAO, DUO-Groningen, de Inspectie van het Onderwijs en de VH.

Onze referentie
1273311

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Namens,
de directeur Hoger Onderwijs en Studiefinanciering,

CDHO

Commissie
Doelmatigheid
Hoger Onderwijs

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. de directeur Hoger Onderwijs & Studiefinanciering
drs. F.A. Hofman
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Geachte heer Hofman,

datum 10 oktober 2017
onderwerp advies Nevenvestiging hbo Ad Ondernemen in Zwolle Christelijke Hogeschool Windesheim

Hierbij ontvangt u het advies van de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs inzake de aanvraag voor een nevenvestiging van de hbo Ad Ondernemen van de Christelijke Hogeschool Windesheim in Zwolle.

Ik verzoek u mij een afschrift van uw besluit toe te zenden.

Ik ga ervan uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

met vriendelijke groet,

ons kenmerk 2017/88
bijlagen advies CDHO

drs. P.M.M. Rullmann
voorzitter CDHO

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. de Minister
mw. dr. M. Bussemaker
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Advies

Geachte mevrouw Bussemaker,

datum
10 oktober 2017

Op 19 september 2017 heeft de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (CDHO) het voornemen ontvangen van de Christelijke Hogeschool Windesheim om de hbo Ad Ondernemen tevens als bekostigd programma te verzorgen in Zwolle (brief van 18 september 2017 met kenmerk CvB 2017-1119). De aanvraag was voorzien van alle voor de beoordeling van de aanvraag benodigde gegevens en is door de commissie in behandeling genomen.

onderwerp
Nevenvestiging
voltijd hbo Ad
Ondernemen
Christelijke Hogeschool
Windesheim
Zwolle

Advies Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

Gelet op het hierna volgende adviseert de commissie u om negatief te besluiten op het verzoek van de Christelijke Hogeschool Windesheim om de hbo Ad Ondernemen tevens als bekostigd programma te Zwolle te verzorgen.

ons kenmerk
2017/88

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor dit advies is gelegen in artikel 7.17 van de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW). Voorts heeft de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014, verder te noemen de Beleidsregel, voor de commissie als leidraad gediend. Het beoordelingskader treft u in de bijlage bij dit advies aan.

bijlage
beoordelingskader

Voorts is de brief van de Minister van OCW d.d. 2 maart 2017 inzake het wetsvoorstel invoering Ad opleidingen (kenmerk 1106268) van toepassing. Deze aanvraag is door de CDHO beoordeeld als programma. Zodra de wet in werking is getreden zal dit programma in geval van goedkeuring worden omgezet in een opleiding.

Omschrijving van de aanvraag

Aanvrager wil de Ad Ondernemen per september 2018 ook in Zwolle aanbieden. Het gaat om een Nederlandstalige hbo Ad in het Croho onderdeel Economie. Het programma omvat 120 EC en wordt in voltijd aangeboden. De hoofdvesting van de Ad Ondernemen ligt in Almere en maakt onderdeel uit van de bachelor Small Business & Retail Management.

Het curriculum is gebaseerd op de inhoud en didactische principes van de Ad Ondernemen van de hoofdvesting in Almere. Het zal enigszins worden aangepast met de intentie om het curriculum te laten aansluiten op de profilering van Zwolle.

De Ad Ondernemen is gericht op studenten die zich willen voorbereiden op het ondernemerschap. Het programma is toegankelijk voor mensen met een mbo 4 diploma, een havo of een vwo diploma. Vooraf worden studiekeuzecheck-

pagina 2 van 7 gesprekken gevoerd met studenten die willen instromen. Kandidaten die geen passende vooropleiding hebben en ouder zijn dan 21 jaar kunnen deelnemen aan de toelatingstoets 21+. Als zij hiervoor slagen worden zij toegelaten tot de Ad Ondernemen.

Afgestudeerden van de Ad Ondernemen kunnen zelfstandig ondernemer worden of in dienst treden bij een bedrijf als verantwoordelijke van het bedrijf of van een filiaal.

Aanvrager doet een beroep op criteria a en b in art. 15 lid 1 van de Beleidsregel.

Motivering

De aanvraag voldoet naar mening van de commissie niet aan criteria a en b in art. 15 lid 1 van de Beleidsregel.

Beoordeling criterium art. 15 lid 1 sub a Beleidsregel

Aanvrager stelt dat de Ad Ondernemen aansluit op een arbeidsmarktbehoefte.

Beoordeling arbeidsmarktbehoefte

Aanvrager doet ter onderbouwing van de arbeidsmarktbehoefte een beroep op arbeidsmarktonderzoeken uitgevoerd door Lexnova (Abrahams & Verstraaten, Kwalitatief arbeidsmarktonderzoek Associate degree Ondernemen Windesheim Zwolle, 21 juni 2017; De Vries & Terwisscha van Scheltinga, Kwantitatief arbeidsmarktonderzoek Associate degree Ondernemen Windesheim Zwolle, april 2017) en eigen onderzoeken (Petter-Mikx, Marktverkenning Ad-opleiding Ondernemen, juli 2016; Petter-Mikx, Instroomonderzoek associate degree Ondernemen, april 2017). Daarnaast heeft de commissie het AIS van ROA geraadpleegd.

Afgestudeerden van de Ad Ondernemen kunnen zelfstandig ondernemer worden of een vestiging van een bedrijf leiden. Voor zelfstandig ondernemers is een arbeidsmarktprognose geven volgens aanvrager niet mogelijk omdat zij hun eigen markt creëren.

De commissie heeft in het AIS van ROA gekeken naar de arbeidsmarkt voor winkeliers (dit kunnen zelfstandig ondernemers zijn) en teamleiders detailhandel. Naar laatstgenoemde functies kunnen afgestudeerden van de Ad Ondernemen doorgroeien. Het aantal verwachte vacatures is erg laag (zie Tabel 1).

Tabel 1. Arbeidsmarktprognose winkeliers en teamleiders detailhandel.

Beroepsgroep	Arbeidsmarktprognose variabele	Indicator	Aantal	Totaal % 6 jr.	Gem. Jaarlijks %	Typering
Winkeliers en teamleiders detailhandel	verwachte uitbreidingsvraag tot 2020		9000	8	1.3	gemiddeld
Winkeliers en teamleiders detailhandel	verwachte vervangingsvraag tot 2020		3300	3	0.5	erg laag
Winkeliers en teamleiders detailhandel	verwachte baanopeningen tot 2020		12200	11	1.7	erg laag
Winkeliers en teamleiders detailhandel	ITKB toekomstige knelpunten beroepsgroep in 2020	0.91				enige

Bron: ROA, AIS

Omdat afgestudeerden van de Ad's Ondernemen onder de ROA categorie hbo bedrijfskunde en hrm vallen heeft de commissie tevens naar arbeidsmarktgegevens voor deze doelgroep gekeken (zie Tabel 2). Voor hen zijn de vooruitzichten ook niet rooskleurig.

pagina 3 van 7 Tabel 2. Arbeidsmarktprognose voor afgestudeerden hbo bedrijfskunde en hrm.

Opleidingstype	Arbeidsmarktprognose variabele	Indicator	Aantal	Totaal % 6 Jr.	Gem. jaarlijks %	Typering
hbo bedrijfskunde en hrm	verwachte uitbreidingsvraag tot 2020		10100	6	0.9	gemiddeld
hbo bedrijfskunde en hrm	verwachte vervangingsvraag tot 2020		17100	10	1.5	laag
hbo bedrijfskunde en hrm	verwachte baanopeningen tot 2020		27100	15	2.4	laag
hbo bedrijfskunde en hrm	verwachte instroom van schoolverlaters tot 2020		36900	21	3.2	gemiddeld
hbo bedrijfskunde en hrm	ITKP toekomstige knelpunten personeelsvoorziening in 2020	1.08				vrijwel geen
hbo bedrijfskunde en hrm	ITA toekomstige arbeidsmarktsituatie in 2020	1.08				matig

Het UWV (Arbeidsmarktprognoses 2016-2017, <https://www.uwv.nl/overuwv/kennis-cijfers-en-onderzoek/arbeidsmarktinformatie/uwv-arbeidsmarktprognose-2016-2017--ruim-200-duizend-banen-erbij-in-twee-jaar-tijd.aspx>) signaleert een groei in de detailhandel. Echter, middenkaderfuncties verdwijnen en extra werkgelegenheid ontstaat juist onderaan voor minder hoog geschoolde krachten (Petter-Mikx, Marktverkenning Ad-opleiding Ondernemen, juli 2016, p.15).

Aanvrager heeft de regionale arbeidsmarkt voor afgestudeerden van de Ad Ondernemen die in loondienst willen gaan werken onderzocht. Het gaat om commercieel managers, want volgens kenniscentrum Ecabo (<http://www.ecabo.nl/arbeidsmarkt/arbeidsmarktperspectieven/commerci%C3%ABLe-beroepen/vraag-arbeidsmarkt/>) vallen alle beroepen op Ad niveau die commercieel en leidinggevend zijn onder de noemer commercieel manager. Het gaat bijvoorbeeld om filiaalmanagers, teamleiders, vestigingsmanagers en bedrijfsleiders. In de regio worden de komende jaren per jaar 337 banen voor commercieel managers op Ad-niveau verwacht. Een deel van deze banen zal worden bezet door afgestudeerden van verwante opleidingen. Het gaat om 53 afgestudeerden per jaar. Daardoor zullen er 284 banen overblijven (Abrahams & Verstraaten, Lexnova, april 2017, Kwantitatief arbeidsmarktonderzoek Associate degree Ondernemen Windesheim Zwolle, p.10-16). Echter, de schatting is gebaseerd op data uit meerdere bronnen (ROA, Ecabo, Lisa) en de percentages komen uit interviews uit 2013. Data uit de ene bron zijn gebruikt om berekeningen los te laten op gegevens uit een andere bron en vervolgens conclusies te trekken. Deze cijfers zijn echter niet zonder meer met elkaar in verband te brengen. Dat maakt de schatting naar mening van de commissie niet betrouwbaar.

Aanvrager heeft 20 telefonische interviews gehouden met relevante partijen uit de regio. De commissie geeft aan dat dit aantal hooguit een indicatie kan geven van de regionale arbeidsmarkt voor afgestudeerden van de Ad Ondernemen. De geïnterviewden achten het programma kansrijk voor toekomstige zelfstandige ondernemers en werknemers. De sterke binding met de praktijk wordt belangrijk gevonden (Abrahams & Verstraaten, Kwalitatief arbeidsmarktonderzoek Associate degree Ondernemen Windesheim Zwolle, 21 juni 2017, p.17-20). Echter, de meerderheid kent het fenomeen Ad niet. De geïnterviewden geven niet aan hoeveel afgestudeerden van de Ad Ondernemen zij nodig zullen hebben.

Alles overwegende is de commissie van mening dat een arbeidsmarkt voor afgestudeerden van de Ad Ondernemen niet aannemelijk is gemaakt. De commissie concludeert dat de aanvraag niet aansluit op een

pagina 4 van 7 arbeidsmarktbehoefte. De aanvraag voldoet niet aan criterium a in art. 15 van de Beleidsregel.

Beoordeling criterium art. 15 lid 1 sub b Beleidsregel

Aanvrager heeft in de prestatieafspraken met de Minister een aantal zwaartepunten vastgelegd: MKB, Innovatie, Educatie en Jong & Oud. Deze zwaartepunten zijn erkend door de RCHO. De Ad Ondernemen is (o.a.) gericht op functies in het MKB. De opleiding sluit dus aan op een zwaartepunt dat de instelling in de prestatieafspraken heeft vastgelegd. Dit heeft als gevolg dat wordt aangenomen dat de aanvraag voldoet aan criterium c, tenzij naar het oordeel van de Minister reeds ruimschoots voldoende opleidingen in de vraag kunnen voorzien.

Vanaf 19 september 2017 is op de site van de CDHO kennis gegeven van het voornemen van de Christelijke Hogeschool Windesheim om de Ad Ondernemen in Zwolle aan te bieden. Hiermee is aan de instellingen voor hoger onderwijs de mogelijkheid gegeven om hun zienswijzen op dit voornemen kenbaar te maken. Zienswijzen zijn niet ingediend.

Aanvrager heeft een overzicht geleverd van de instroom in verwante bekostigde opleidingen (zie Tabel 3). De instroom in verwante onbekostigde opleidingen is niet bekend. De commissie heeft bij de beoordeling van de aanvraag dan ook geen rekening kunnen houden met de belangen van deze opleidingen. De instroom in het verwante bekostigde onderwijsaanbod groeide de afgelopen paar jaar naar meer dan 200 studenten. Daarmee behoort deze tot de top 4 van Ad's in het economische domein (Petter-Mikx, Marktverkenning Ad-opleiding Ondernemen, juli 2016, p.1). Volgend jaar zal de Hanzehogeschool Groningen waarschijnlijk ook een Ad Ondernemen gaan aanbieden. Hierover is nog geen informatie beschikbaar.

Tabel 3. Instroom in Ad's Ondernemen in Nederland.

Ad	instelling	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Ondernemen	Christelijke Hogeschool Windesheim (locatie Almere)	-	-	-	27	58
Ondernemen	Hogeschool Rotterdam	128	192	180	169	193
Ondernemen	Hogeschool Van Hall Larenstein	3	-	-	-	-
eerstejaars instroom	totaal	131	192	180	196	251

Bron: Criho

Andere vergelijkbare Ad's zijn volgens aanvrager Small Business & Retail Management, Commercieel Management en Business Management (Petter-Mikx, Marktverkenning Ad-opleiding Ondernemen, juli 2016, p.9, zie Tabel 4). Bij deze opleidingen daalde het aantal studenten met meer dan 100.

**Commissie
Doelmatigheid
Hoger Onderwijs**

pagina 5 van 7 Tabel 4. Instroom in enigszins verwante Ad's.

Ad	instelling	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Small Business & Retail Management	Avans Hogeschool	103	51	74	86	92
Small Business & Retail Management	Fontys Hogeschool	58	76	62	48	69
Small Business & Retail Management	Saxion Hogeschool	81	101	17	4	6
Small Business & Retail Management	Stenden Hogeschool	147	145	122	112	101
Business Management	Hogeschool Utrecht	28	1	-	-	-
Commercieel Management	Zuyd Hogeschool	40	43	38	40	38
eerstejaars instroom	totaal	457	416	313	290	306

Bron: Criho

Aanvrager heeft een prognose gemaakt van de instroom op de locatie van de nevenvestiging op grond van een verkennend onderzoek onder 388 studenten van drie ROC's uit de regio. Op basis van het onderzoek wordt de instroom geschat op 31 tot 47 studenten (Petter-Mikx, Instroomonderzoek associate degree Ondernemen, april 2017, p. 1 en p.21). De commissie vindt de prognose realistisch.

Als de instroom in de bestaande opleidingen en de verwachte instroom in de Ad Ondernemen wordt afgezet tegen de bij criterium a niet aangetoonde arbeidsmarktbehoefte, blijkt dat er vanuit de landelijke arbeidsmarkt bezien onvoldoende ruimte is om dit programma binnen het bekostigde domein vorm te geven.

Aanvrager heeft een beschrijving geleverd van de inbedding in de bestaande kennisinfrastructuur. De expertise die op de locatie Almere is ontwikkeld wordt gedeeld met de nieuwe vestiging. Docenten van de locatie Almere zullen zich inzetten voor de nieuwe locatie. Een mediacentrum is daar aanwezig. Zwolle staat in de top 3 van best presterende economische regio's van Nederland. Aanvrager maakt deel uit van de Zwolse acht, een samenwerkingsverband tussen 8 mbo- en hbo-instellingen die ondernemerschap willen stimuleren. Ook zit aanvrager met enkele ROC's in de Academie voor Ondernemerschap, een kennisgemeenschap op het gebied van ondernemen. In Zwolle is het Landelijke Expertisecentrum Familiebedrijven gevestigd. Hiermee kan de nieuwe Ad samenwerken. Op de hogeschool zijn Entrepreneurs in Residence aanwezig,

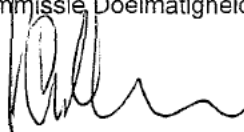
pagina 6 van 7 afkomstig van beeldbepalende bedrijven uit de regio. Zij dragen kennis over aan docenten, adviseren, zorgen voor bedrijfsbezoeken en studiebegeleiding.

In de regio Oost-Nederland zijn geen andere Ad's Ondernemen gevestigd maar wel de verwante Ad Small Business & Retail Management in Enschede en Deventer. Vestiging van de Ad Ondernemen in Zwolle heeft geen negatief effect op de landelijke spreiding van het onderwijsaanbod.

De commissie concludeert dat er onvoldoende ruimte in het landelijk aanbod bestaat om de Ad Ondernemen tevens in Zwolle te realiseren. De aanvraag voldoet niet aan criterium b in art. 15 van de Beleidsregel.

Gelet op het vorenstaande adviseert de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs u om negatief te besluiten op het voorliggende verzoek.

De Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

drs. P.M.M. Rullmann
voorzitter

**Commissie
Doelmatigheid
Hoger Onderwijs**

pagina 7 van 7 **Bijlage: beoordelingskader macrodoelmatigheid nevenvestiging**

De wettelijke grondslag voor dit advies is gelegen in artikel 7.17 van de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW). Aan de hand van de criteria genoemd in artikel 15 eerste lid in de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014 worden voornemens tot het vestigen van (een deel van) een opleiding in een andere gemeente beoordeeld op doelmatigheid. De nevenvestigingsplaats van een opleiding kan alleen doelmatig worden geacht indien het voornemen voldoet aan de criteria in art. 15 lid 1 sub a en art. 15 lid 1 sub b.

Volgens criterium a heeft het instellingsbestuur aangetoond dat er behoefte bestaat aan de nieuwe opleiding, zijnde overwegend een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend maatschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend wetenschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte.

Volgens criterium b dient het instellingsbestuur aan te tonen dat er in het landelijk onderwijsaanbod ruimte is voor de opleiding. Indien de voorgenomen opleiding aansluit op zwaartepunten die de instelling heeft vastgelegd in de prestatieafspraken¹, wordt aangenomen dat is voldaan aan criterium c, tenzij naar het oordeel van de Minister reeds voldoende opleidingen in de behoefte kunnen voorzien.

¹ In de beschikkingen tot toekenning van de prestatiebekostiging heeft de Minister geen uitspraken gedaan over de doelmatigheid van eventueel in het voorstel aangekondigde nieuwe opleidingen of vestigingsplaatsen.